HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

תניא המוציא יין כדי מזיגת כום יפה וקתני סיפא ושאר כל המשקין ברביעית ורבא לטעמיה[ו] דאמר רבא כל חמרא דלא דרי על חד תלת מיא לאו חמרא הוא אמר אביי שתי תשובות בדבר חדא דתנן[ז] והמזוג שני חלקי מים ואחד יין מן היין השירוני ועוד מים בכד ומצטרפין א"ל רבא הא דקאמרת שני חלקי מים ואחד יין מן היין השירוני יין השירוני לחוד דרפי א"נ התם משום חזותא אבל לטעמא בעי טפי ודקאמרת מים מכד ומצטרפין לענין שבת מידי דחשיב בעינן והא נמי הא חשיב תנא[ט] אבש בכזית דברי רבי נתן אמר רב יוסף רבי נתן ורבי יוסי ברבי יהודה אמרו דבר אחד רבי נתן הא דאמרן ורבי יוסי ברבי יהודה[י] דתניא רבי יהודה אומר[יא] ששה דברים מקולי בית שמאי ומחומרי ב"ה הם נבלה ב"ש[יב] מטהרין וב"ה מטמאין א"ר יוסי ברבי יהודה אף כשטמאו ב"ה לא טמאו אלא בדם שיש בו רביעית הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית שאמר הואיל וחזי לאיטרופי ליה אי נמי כיון דלא מיפסל מכוון שאין דרכו בכך הוי ליה כמאן דחזי לאיטרופי ליה ורבי יוסי ברבי יהודה אומר[יג] אף בשטמאו ב"ה לא טמאו אלא בדם שיש בו רביעית הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית. ואקשינן אמר אביי שתי תשובות בדבר, חדא דתנן במסכת נדה במזג ב' חלקי מים ואחד יין מן היין השרוני דרפי מזוג שהוא רביעית צריך שיהא בו שליש רביעית יין. ועוד בין כך ובין כך אי מחייבת ליה למוציא [רובע] רביעית, משום שאם ימזגן יהא רביעית, היאך יצטרפו לו המים, והרי הן בכד ואין בו מהן כלום. א"ל רבא דקא מקשת ב' חלקי מים ואחד יין, ההוא הא מפרש מן היין השרוני דרפי חמריה. ועוד איכא למימר לאו משום דהכין חזי שיעור (מדאגיה) [מזיגה], אלא התם בעינן מראית דמים טמאים משום חזותא הוא, ואי לא נפיש חמריה פאכה סומק אע"ג דדרי מיא טפי. ודקא מתמהת ואמרת מים בכד ומצטרפין, לאו מצטרפינן בהדי יין מים[טו], אלא מאי דחשיב למימזגי מים משכד אפילו למחר ועומד, אם מזגו כוס ההוא כדי מזיגת כוס יפה וחייבין עליו משכשר להצניעו ומצניעין כמותו. **תנא** יין יבש **בכזית דברי ר' נתן.** פי' דהאי יין יבש כההיא דתניא [סוכה דף מח] ר' אלעזר בר' צדוק אומר לול קטן היה בין כבש לכבש, אחד לשבעים שנה פרחי כהונה יורדין לשם ומלקטין משם יין קרוש שהוא דומה לעיגולי דבילה, ובאין ושורפין אותו בקדושה, שנאמר הסך נסך שכר לה'. וקסבר ר' נתן יין יבש אם הוציא ממנו כזית חייב. **אמר** רב יוסף ר' נתן ור' יוסי בר' יהודה אמרי דבר אחד. ר' נתן הא דאמרן. ר' יוסי בר' יהודה מאי היא, דתניא ר' יהודה אומר ששה דברים מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה, דם הנבילות ב"ש מטהרין וב"ה מטמאין, אמר ר' יוסי בר' יהודה אף כשטמאו ב"ה לא טימאו אלא בדם שיש בו רביעית הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית. ואקשינן רב יוסף דקסבר ר' נתן בהדיא [בירושלמי בפיקרין ה"א] רבנן דקיסרין ר' יוסי בר' אבין בשם ר' יוחנן אתיא דר' נתן כר' שמעון. והכין סבר ר' יוסי בר' יהודה דרביעית דם לכשיקרוש יהא בו כזית וכפשוטן של דברים. והא מילתא מיפרשא בגמרא דהמנחות והנסכין דאמר רב ביבי אריב"ל מעשה בפרדה של בית רבי שמתה ושיערו חכמים דמה ברביעית, וכן הלכה דקא עבדין בה מעשה. ואע"ג דמותבי ר' יצחק בר ביסנא העיד ר' יהושע ור' יהושע בן בתירה על דם (בתולים) [נבילות] שהוא טהור, וא"ר יהושע בן בתירה מעשה והיו נוחרין עדרות לאריסיו בסרטיא של מלך, והיו עולי רגלים בוקעין עד רכובותיהן בדם ולא אמרו להן דבר, אישתיק. ומאן דטהרה לדם נבילות סבר הדם משקה ניהו ולאו נבילה הוא. ומאן דטמא סבר כיון דקריש הן כנבילה.

דאמר רבא כל חמרא דלא דרי על חד תלת מיא כו'. לתמרי נפ' לחד דיני ממונות (סנהדרין ו:). **גבי סנהדרין** אל יסתכל במזוג[א] אם הוגרך לחד מהם ללמוד אם יש כ"ג[ב] יוצא כו' [ג]דהיינו אליש מסנהדרין[ד] משמע דמזיגה על חד תרין לומר ריב"ח[ה] דרבא דוקא הכי, מוזג כמשפט המזיגה על חד תלת כדאמר בהזהב (ב"מ ס.) אמר רבא מזיגה לידי מידע ילידע ובכילד מעברין (עירובין נד.) דמי הכי מזיגה למזיגה דרבא בריה דרב יוסף בר חמא אבל אחר העולם התוכיחים יין חזק אין מוזגין אלא על חד תרין[ו] ואין נרלה לר"י דל"ל מאי פריך[ז] אדני לוקי מתני' דנהה במזיגת אחר בני מחם[ח] אלא נרלה לר"י[ט] דקרא לאל יסתר ממזג דיין השירוני משום הכי לריך לאחוקי לקרא בסתם מזיגה דהוי לריב דרביע סנהדרין למאי חזו אבל אליש[י] חזו לדיני נפשות[יא] ומיהו להסוא ליכא דסתם משום מזומת אלא ממלך בין יין השירוני קסה ויש לפרש משום מזומת[יב] כדי אלא יפסיק הממלה דרך למוזגו על חד תרין ולא יומר[יג]: **חדא** דתנן **והמזוג שני חלקי מים.** ופ"ת לאדני דסתם מזוג על חד תרין מדרבה תקשה אמאי מילטריך לפרש שני חלקי מים הוה לימיר כמזוג סתם וי"ל דס"ד לחגוב מורמיה קמ"ל דסכי הוי כל מזוג: **ועוד מים בכד ומצטרפין.** אע"ג טעמא לאו משום דלכי מזיג ליה כסאר רבי נתן הכא דבעי רביעית אלא בין דקליש אבל בדם דסמיך בזית לא בעי רביעית אי נמי עד כאן לא קאמר רבי יוסי בר' יהודה התם דכזית סגי ליה ברביעי' אלא בדם דסמיך אבל יין דקליש כזית הוי יותר מרביעית וכי מפיק פחות מכזית ליחייב: חלב כדי גמיעה: איבעיא להו כדי גמיעה או כדי גמיעה א"ר נחמן בר יצחק [ו]הגמיאיני נא מעט מים מכדך איבעי' להו

גראנין

תניא המוציא יין כדי מזיגת כום יפה וקתני סיפא ושאר כל המשקין ברביעית ורבא לטעמיה[ו] דאמר רבא כל חמרא דלא דרי על חד תלת מיא לאו חמרא הוא אמר אביי שתי תשובות בדבר חדא דתנן[ז] והמזוג שני חלקי מים ואחד יין מן היין השירוני ועוד מים בכד ומצטרפין א"ל רבא הא דקאמרת שני חלקי מים ואחד יין מן היין השירוני יין השירוני לחוד דרפי א"נ התם משום חזותא אבל לטעמא בעי טפי ודקאמרת מים מכד ומצטרפין לענין שבת מידי דחשיב בעינן והא נמי הא חשיב תנא[ט] אבש בכזית דברי רבי נתן אמר רב יוסף רבי נתן ורבי יוסי ברבי יהודה אמרו דבר אחד רבי נתן הא דאמרן ורבי יוסי ברבי יהודה[י] דתניא רבי יהודה אומר[יא] ששה דברים מקולי בית שמאי ומחומרי ב"ה הם נבלה ב"ש[יב] מטהרין וב"ה מטמאין א"ר יוסי ברבי יהודה אף כשטמאו ב"ה לא טמאו אלא בדם שיש בו רביעית הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית שאמר הואיל וחזי לאיטרופי ליה אי נמי כיון דלא מיפסל מכוון שאין דרכו בכך הוי ליה כמאן דחזי לאיטרופי ליה ורבי יוסי ברבי יהודה אומר[יג] אף בשטמאו ב"ה לא טמאו אלא בדם שיש בו רביעית הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית. ואקשינן רב יוסף דקסבר ר' נתן בהדיא [בירושלמי בפיקרין ה"א] רבנן דקיסרין ר' יוסי בר' אבין בשם ר' יוחנן אתיא דר' נתן כר' שמעון. והכין סבר ר' יוסי בר' יהודה דרביעית דם לכשיקרוש יהא בו כזית וכפשוטן של דברים. והא מילתא מיפרשא בגמרא דהמנחות והנסכין דאמר רב ביבי אריב"ל מעשה בפרדה של בית רבי שמתה ושיערו חכמים דמה ברביעית, וכן הלכה דקא עבדין בה מעשה. ואע"ג דמותבי ר' יצחק בר ביסנא העיד ר' יהושע ור' יהושע בן בתירה על דם (בתולים) [נבילות] שהוא טהור, וא"ר יהושע בן בתירה מעשה והיו נוחרין עדרות לאריסיו בסרטיא של מלך, והיו עולי רגלים בוקעין עד רכובותיהן בדם ולא אמרו להן דבר, אישתיק. ומאן דטהרה לדם נבילות סבר הדם משקה ניהו ולאו נבילה הוא. ומאן דטמא סבר כיון דקריש הן כנבילה.

יין ואי יהיב ביה טפי דס הדומה לו כדס ירוק הוא וטהור: **הא חזיב.** לחזי לגרופי ביה מיא: **יבש.** יין קרוש: **בכזית.** דמעיקרא הוה ביה רביעית ובקרוש רביעית שלימה בעינן דלמא בר מזיגה: **ר' נתן.** כשנכנסו לכרם בימים והעלו כל אחד ואחד על אותו שבידו בשמים: **עדיות העיד ר' יהודה** על אלו: **כ"ש מטהרין.** דלימא כבשר לטמא בנבלה בכזית ולא תותב משקין לטותמא קלא. לי נרלה דהאי דכ"ש מטהרין מטומאת נבלות לחודא קאמר שלא טימא אדם שיש בו רביעית דם אבל טומאה קלה יש בו: **על כזית.** שהוא שיעור נבלה לטמא אדם והיינו אמרו דבר אחד שכשהוא בכזית אינו מטמא אלא כשיש בו רביעית: **עד לאן לא קאמר ר' נתן הכא.** לכזית יבש בעי רביעית דלא ובציר מרביעית לא ליכא כזית יבש דכקאמר דכזית קרוש הוא ביה רביעית: **אלא יין דקיש.** וכשהוא לח רב נפחו וכשמתייבש נלמך לשיעור קטן: **אבל דס.** כשהוא לח הוי סמיך עב וקרוב להיות קרוש וכשיבש אינו נלמך לשיעור קטן אלא מעט וכזית יבש לא בעי רביעית לח ודס נבילות טומאת בפחות מרביעית:

גרסינין

ומה שאנו אומרים יין בתפיס נפסיס[טז] אע"ג דהוי ברביעית כשאר משקין היינו משום אלא נטעה בדרכה לומר דחשיב כדי שראוי למזוג ולעמוד על רביעית[יז] וחא דלא תנא בהדיא המוליא יין מי ברביעית[יח] משום דניחא ליה למינקט כדי מזיגת הכום[יט] דמשום הסוא טעמיא דלאו להצניעו לכום של כרכה הוא דמיחייב בהוצאת רביעית אבל מי שיפסל מכום של כרכה על ידי פגימה או נכרי לא מיחייב ברביעיות משום דלאו להצניע שרי[כ] או נכרי משום אלא מצניע ליה כשיעור זוטר כולי האי הואיל ואת חזי אלא ע"י מזיגה ובעינן תקון ואת חשיב כשאר משקין שראויין אלא מיס ולגיבול טיט נמי לא מצניע ליה כמו קלף אלא חשיב כשיעור קשר מוכסין אע"פ שמשוב יותר מעייר משום אלא מצניע ליה להכי: **הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית.** [כא]משמע דאם חשיב כבשר ומיהו ל"ל אמאי לריך קרא[כא] בפ' בהמה המקשה (חולין עג.) וכרים סנהדרין (דף ז.) לרביעית דס מת דמטמא בהאל מיפוק ליה דהוי כבשר משום שיכול לקרוס[כב] ואומר ר"י [כב]דגבי מת בעי קרא לרביעית דס משום דברים דס הגדה (נדה נה:) אמריען דבטומאת מת בעינן אין גזעו מחליף דומיא דעצם[כד] ואפילו בשר הוה מטהרינן אי נאו דאין גזעו מחליף דנעשה במקומו נלקת ואם גזעו מחליף הוא ועוד י"ל[כה] דאי אמרת אין מטמא אם נגלות משום[כו] שיכול לקרוס אלא אין ליה שום דרכה דאם נגילות טמא ואפי' טעמא דיכול לקרוס מיבעיא אלא טמא בפחות [כד]שאין יכ בו שיעור בשר[כח] אבל נגאל קרא מדו ר"ש דאם הוי כבשר[כט] ולהכי איכא תנא בפרק הממנות והנסכים [ממחות קנ: וע"ש קנ. ד"ה הומלן] למאר שהעידו על דס נגלות שהוא טהור וכן משמע בכל מקום דאם נא הוי בכלל בשר נגאל דבפרק כל שעה (פסחים ד' כב.) מפיק לגיד וחלב מוחר בהנאה משום דבכלהותר' נגאל הוא ולגיד הוחתו וכי פריך התם והכי הא כל שהותרו בשר נגאל[לא] כשהותרו נגאל הוא ודמה הותרו ונמעילה (דף יח.) נמי בפרק קדשי מזבח מפיק דם הנרק[ל] מוחה לכם הטמא משום אלא הוא בכלל שרץ[לא]: **לדרי**

יוסף אמאי תימא דר' נתן ור' יוסי בר' יהודה אמרו דבר אחד, דילמא עד כאן לא קאמר ר' נתן הכא [דכזית] יין יבש בא מרביעית יין אלא ביין דקליש שאם תקרש רביעית יהא בה כזית, אבל דם דסמיך שהוא עבה כשיקרוש רביעית יהא בה כזית ויותר. אי נמי עד כאן לא קאמר ר' יוסי בר' יהודה שרביעית דם לכשתקרוש יהא בה [רביעית] כזית] אלא בדם דסמיך, אבל יין דקליש אין כזית יבש בא אלא מהרבה מרביעית. והילכך לר' יוסי בר' יהודה אם הוציא פחות מכזית יבש חייב דאפשר הוי כוס רביעיית.

ו) ג"כ לו: עירובין כט:, ג) נדה יט., ד) [תוספתא פ"ט], ה) [כך ד"ל כר' יהודה ליתא בתוספ' דעדיות ולכך שפיר גרסינן דתניא], ו) מנחות קד. עדיות פ"ב מ"ג, ז) [ע"ש תוס' עירובין כט:, ד"ה כל ותוס' ב"ב נו: ד"ה כל ותוספות סנהדרין יד: ד"ה אל יתסך],

רבינו חננאל

תניא המוציא יין כדי מזיגת כום יפה וקתני סיפא ושאר כל המשקין ברביעית ורבא לטעמיה דאמר רבא כל חמרא דלא דרי על חד תלת מיא לאו חמרא הוא אמר אביי שתי תשובות בדבר חדא דתנן והמזוג שני חלקי מים ואחד יין מן היין השירוני ועוד מים בכד ומצטרפין א"ל רבא הא דקאמרת שני חלקי מים ואחד יין מן היין השירוני יין השירוני לחוד דרפי א"נ התם משום חזותא אבל לטעמא בעי טפי ודקאמרת מים מכד ומצטרפין לענין שבת מידי דחשיב בעינן והא נמי הא חשיב תנא אבש בכזית דברי רבי נתן אמר רב יוסף רבי נתן ורבי יוסי ברבי יהודה אמרו דבר אחד רבי נתן הא דאמרן ורבי יוסי ברבי יהודה דתניא רבי יהודה אומר ששה דברים מקולי בית שמאי ומחומרי ב"ה הם נבלה ב"ש מטהרין וב"ה מטמאין א"ר יוסי ברבי יהודה אף כשטמאו ב"ה לא טמאו אלא בדם שיש בו רביעית הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית שאמר הואיל וחזי לאיטרופי ליה אי נמי כיון דלא מיפסל מכוון שאין דרכו בכך הוי ליה כמאן דחזי לאיטרופי ליה ורבי יוסי ברבי יהודה אומר אף בשטמאו ב"ה לא טמאו אלא בדם שיש בו רביעית הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית. ואקשינן רב יוסף דקסבר ר' נתן בהדיא [בירושלמי בפיקרין ה"א] רבנן דקיסרין ר' יוסי בר' אבין בשם ר' יוחנן אתיא דר' נתן כר' שמעון. והכין סבר ר' יוסי בר' יהודה דרביעית דם לכשיקרוש יהא בו כזית וכפשוטן של דברים. והא מילתא מיפרשא בגמרא דהמנחות והנסכין דאמר רב ביבי אריב"ל מעשה בפרדה של בית רבי שמתה ושיערו חכמים דמה ברביעית, וכן הלכה דקא עבדין בה מעשה. ואע"ג דמותבי ר' יצחק בר ביסנא העיד ר' יהושע ור' יהושע בן בתירה על דם (בתולים) [נבילות] שהוא טהור, וא"ר יהושע בן בתירה מעשה והיו נוחרין עדרות לאריסיו בסרטיא של מלך, והיו עולי רגלים בוקעין עד רכובותיהן בדם ולא אמרו להן דבר, אישתיק. ומאן דטהרה לדם נבילות סבר הדם משקה ניהו ולאו נבילה הוא. ומאן דטמא סבר כיון דקריש הן כנבילה.

תורה אור השלם

ו וְזֹרֵץ הֶעָבֵד לְקָרְאתָהּ וַיֹּאמֶר הַגְמִיאִינִי נָא מְעַט מַיִם מִכַּדֵּךְ: בראשית כד יז

מוסף תוספות

א. שלא יהיו פחות מעשרים ושלשה מסנהדרין בלשכת הגזית. מיטו"ם. ב. כנגד סנהדרי קטנה. תוס' הכמ"ש. ג. וסנהדרי גדולה היתה של שבעים ואחד, וקרי לעשרים ושלש מזג. תוס' הכמ"ש. ד. ופירש רש"י ז"ל דלילף לה מדכתיב המזג שיעור מזיגה דהיינו שיעור חי שהוא תילתא חמרא. מיטו"ם. ה. דמזג דרבא חלוק משאר מזג. תוס' הכמ"ש. ו. כההיא דסנהדרין. תוס' הכמ"ש. ז. ליה. תוס' הכמ"ש. ח. [ד]הא רבא נמי לא קאמר אלא במזג דידיה אבל מודה בסתם מזג דהוי על חד תרין. תוס' הכמ"ש. ט. לאוקמי. תוס' הכמ"ש. י. אכתי. תוס' הכמ"ש. יא. דנפקא לן (סנהדרין ב.) מקרא דבעי כ"ג. תוס' כ"ג נו: יב. ה"פ. תוס' הכמ"ש. יג. [ד]השתא משמע לפירוש רש"י דכוס של ברכה הוי פחות מרביעית, וקשה. תוס' הכמ"ש. יד. כשיעור. תוס' הכמ"ש. טו. השתא מיהא בצר ליה שעוריה [וא"כ]. תוס' הכמ"ש. טז. ולא ביישיה בהדי שאר משקין. תוס' הכמ"ש. יז. ולהכי תנא ליה באנפי נפשיה לאשמועינן שאין שיעורו משום חשיבות לשתיה כמו שאר משקין אלא משום שמצניעין אותו לכוס של ברכה. תוס' הכמ"ש. יח. דאז לא הוי מצי למימר כדרבא. תוס' הכמ"ש. יט. לפרושי טעמא דמילתא. תוס' הכמ"ש. כ. פי' רש"י שהוא שיעור נבילה לטמא אדם. תוס' הכמ"ש. כא. לר' ישמעאל. תוס' הכמ"ש. כב. ולעמוד על כזית, ולר' עקיבא נמי דדריש לרביעית דם הבאה משני מתים דמטמו מעל כל נפשות מת לא יבא תיפוק ליה דהוי כשני חצאי זיתים משני מתים. תוס' הכמ"ש. כג. דודאי. תוס' הכמ"ש. כד. דנברא עמו. תוס' הכמ"ש. כה. דבלאו הכי לא קשה. תוס' הכמ"ש. כו. דדם הוי כבשר. תוס' הכמ"ש. כז. [ד]מסתברא הא דטמא קרא בדם בנבילה לא טמא אלא כשיעור טומאת בשר שאם יקרוש יעמוד על כזית. תוס' הכמ"ש. כח. וב"ש סברי כיון דליכא קרא דם נבילה טהור הוא לגמרי. מיטו"ם. כט. דבכולי תלמודא מוכח דדם לא הוי כבשר לענין מת ונבלה ושרץ. תוס' הכמ"ש. ל. דטמא. תוס' הכמ"ש. לא. אי לאו קרא. תוס' הכמ"ש.

רבינו חננאל (המשך)

הא אמרינן עלה מאי הוי עלה, אמר רב יוסף מוריאנא דבי נשיאה מני ר' יהודה דאורי להו כשמעתיה דב"ה מטמאין. וא"ר יוסי בר' יהודה כשטימאו ב"ה לא טימאו אלא שרביעית הואיל ויכולה לקרוש ולעמוד על כזית. אמר ליה אביי לרב

ב) א מיי' פי"ח מהלכות שבת הלכה כ:
ג) ב מיי' פ"ג מהלכות שאר מ"מ הלכה ד:

ז) הלשון מגומגם ונראה דל"ל מלא מלן דעומד למימזגי ממים שכבר מפילו למחר חשיב לענין שבת ולכך הוי כום שיש כדי מזיגת כום יפה מיירי עליו וכו'.